

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar
mogelijke disfuncties in het
strafrechtelijk onderzoek "Operatie
Kelk"

van

VRIJDAG 28 MAART 2025

Voormiddag

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur d'éventuels dysfonctionnements
dans le déroulement de l'enquête
pénale baptisée "Opération Calice"

du

VENDREDI 28 MARS 2025

Matin

De openbare commissievergadering wordt geopend om 12.02 uur en voorgezeten door de heer Pierre Jadoul.

La réunion publique de la commission est ouverte à 12 h 02 et présidée par M. Pierre Jadoul.

Hoorzitting met de heer Paul Quiryen, advocaat.

Audition de M. Paul Quiryen, avocat.

De **voorzitter**: Collega's, ik stel voor dat we de hoorzitting iets vroeger dan gepland aanvatten. Geen bezwaar? (*Nee*)

Ik wil u bedanken voor uw aanwezigheid, meester.

Ik moet u eraan herinneren dat conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik de aandacht te vestigen op het laatste lid van artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zich zou kunnen blootstellen aan strafvervolging en derhalve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g), van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke verklaring later tegen u zou kunnen worden gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u, krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse getuigenis kan worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en

u voor een termijn van ten minste vijf en ten hoogste tien jaar kunt worden ontzet uit het recht om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van voornoemde wet de geheimhouding van uw verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De heer Paul Quiryen legt de eed af.

Ik wil u nogmaals bedanken voor uw aanwezigheid.

Kunt u beginnen met te zeggen wat uw rol was en wanneer u al dan niet bent tussengekomen in dit dossier?

Ik geef u het woord voor een inleidend woord, waarna de leden van de commissie vragen zullen kunnen stellen.

Paul Quiryen: Mijnheer de voorzitter, geachte leden van de commissie, het is met enige schroom dat ik hier vandaag aanwezig ben. Het telefoontje vorige week van uw secretaris verraste mij, omdat ik eigenlijk al vijf jaar – bij wijze van spreken – met pensioen ben. De voorbije dagen ben ik terug geduikeld in een dossier dat heftig was, zowel op emotioneel als juridisch vlak, voor iedereen die daarbij rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken was.

Ik heb vooraf aan de secretaris een nota

opgestuurd, waarin een samenvatting staat en die wat extra documentatie bevat over wat ik u zal zeggen. De secretaris heeft die nota net rondgedeeld aan alle leden van de commissie, waarvoor dank.

Ik ben bereid te getuigen als een vrij man. Ik was advocaat en ben nu ereadvocaat. Ik heb in feite enkel een verantwoordingsplicht ten overstaan van mijn cliënt, zoals men dat noemt, dus ten overstaan van diegene die een advocaat om raad en/of bijstand vraagt.

Over de getuigenis van vandaag heb ik de voorbije dagen, weken of jaren eigenlijk met niemand gesproken. Het is werkelijk een persoonlijke weergave van een dossier dat ook mij gedurende maanden en jaren rechtstreeks en onrechtstreeks heeft beziggehouden. U zult er later nog over horen.

Ik verwacht uiteraard heel wat kritiek van u en wellicht ook scherpe woorden en vragen, maar dat mag. Ik ben evenwel opgetreden in dit dossier en *did it my way*, volgens mijn overtuiging en ideeën. Ik wil echter niets verborgen houden en zal straks uw vragen naar waarheid en in eer en geweten beantwoorden.

Personalia voor de mensen die mij niet kennen.

Ik ben geboren in 1953, licentiaat in de rechten van de pluralistische Universiteit Antwerpen in 1976, en advocaat van de balie van de provincie Antwerpen sedert 1976. Ik ben ook plaatsvervangend vrederechter geweest van het kanton Boom, sedert 1990.

Als advocaat was ik vooral betrokken – of was het op den duur mijn specialisatie, dat groeit gaandeweg bij de advocatuur – bij heel wat slachtoffers van misdrijven en als raadsman van de burgerlijke partijen. Zo was ik onder meer betrokken bij toch wel spraakmakende dossiers, zeker voor de mensen die wat ouder zijn, zoals de moord op veearts Karel Van Noppen en de zaak-Dutroux. In de zaak van de veearts trad ik op voor de kinderen van de veearts en in de zaak-Dutroux voor de ouders, broer en zussen van An Marchal, u allen gekend.

Ik heb ook heel veel dossiers voor de overheid behandeld, telkens namens de slachtoffers, in opdracht van het vroegere Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Dossiers van mensenhandel, mensensmokkel, seksuele uitbuiting, destijds het boek *Ze zijn zo lief, meneer* enzovoort. Ik ben daar gestart in de periode dat Johan Leman daar nog voorzitter was, een heel strijdbare figuur, die zich zeker in die dossiers ook

heel fel heeft geëngageerd om op te komen voor slachtoffers.

Een twintigtal jaar geleden heb ik ook een boekje geschreven: *Tochtgenoten. Een advocaat van slachtoffers*. Ik vind vooral de foto die ik toon, wel heel sprekend. Dat is eigenlijk altijd mijn rol geweest, of de rol die ik bij voorkeur heb willen aanhouden: schouder aan schouder staan met slachtoffers van misdrijven.

Zoals gezegd, ben ik vijf jaar geleden gestopt wegens leeftijdsredenen enzovoort. Vandaag ben ik ereadvocaat, maar ook eremagistraat.

Dan kom ik tot mijn betrokkenheid bij het dossier Kelk.

Als ik spreek over mijn betrokkenheid bij het dossier Operatie Kelk, waarvoor uw commissie exclusief bevoegd is, dan is die zeer beperkt. U zult straks immers horen – ik zal dat straks in detail toelichten – dat ik eigenlijk buiten het dossier Operatie Kelk werd gehouden, ondanks de vraag van bepaalde bisschoppen, ondanks mijn persoonlijke vraag. Nee, het is meester Keuleneer die zich het alleenrecht toe-eigende om dat dossier in rechte te begeleiden.

Mijn nota is getiteld *Veritas vincit*. Dat zijn belangrijke woorden: waarheid overwint steeds. Dat is ook de krijtlijn die ik altijd voor ogen heb gehouden vanaf het moment dat ik door de Vlaamse bisschoppen – de details zal ik straks toelichten – gevraagd werd om ook op te treden in het grotere kerkdossier, nadat de bal aan het rollen was gegaan en nadat ook de eerste incidenten hadden plaatsgevonden.

Wanneer de feiten omtrent de heer Roger Vangheluwe publiek werden en eigenlijk openbaar bezit zijn geworden, daverde de kerkgemeenschap in dit land op haar grondvesten en viel eenieder van de ene verbazing in de andere. De aandacht van de media voor die problematiek was massaal.

Ik wil nu ook reeds onderlijnen dat de feiten ter zake 15 jaar geleden gebeurd zijn of tenminste openbaar zijn geworden. 15 jaar is een verschrikkelijk lange periode en de sfeer destijds, of het maatschappelijke inzicht of de aandacht ervoor, was gans anders dan nu. Ik wil absoluut geen redenen zoeken voor verzachtende omstandigheden of wat dan ook, maar dat is gewoon de waarheid. Hoe het toen werd bekeken, was volledig anders dan nu.

Ik was vroeger, heel lang geleden, betrokken bij de scouting van het Vlaams Verbond der Katholieke Scouts (VVKS). Ik heb daar heel wat cursussen

gegeven, leiderscursussen enzovoort. Van daaruit wist men dat ik de kerk enigszins genegen was en daardoor werd ik destijds gecontacteerd door enkele mensen met de vraag of kardinaal Godfried Danneels en de kerk in de ruimere zin niet beter op een andere wijze de problematiek zouden benaderen dan puur juridisch en formeel, zoals uitvoerig is vermeld in diverse media.

U weet dat de kardinaal en het aartsbisdom vertegenwoordigd werden door een raadsman die de media ook heel sterk bij de zaak heeft betrokken. Er is zeker heel wat onrust gegroeid vanaf het moment dat er in *De Standaard* een soort recht van antwoord werd gepubliceerd, opgesteld door de raadsman van de kardinaal. Dat was uiteraard zijn volste recht. Ik heb daar geen kritiek op. Iedere advocaat zingt zoals hij gebekt is of zal advies geven zoals hij meent dat te moeten geven. De vraag is of het juridisch wijs was en of het maatschappelijk verantwoord was om via een recht van antwoord op de eerste bladzijde van toch wel een belangwekkende krant opnieuw heel dat verhaal op te dissen, te herhalen, dingen te zeggen waarvan men achteraf, als men dat nu leest, eigenlijk voor een stuk achterovervalt. Ik heb het hier bij me, ik nodig u uit om het zeker opnieuw te lezen. Nu vraagt men zich af hoe het mogelijk is dat dat destijds zo is gezegd.

Onder meer meester Keuleneer – ik heb geen kritiek op meester Keuleneer, het was zijn keuze, maar die keuze is wel heel bepalend geweest voor heel veel andere mensen: voor de kerk in het algemeen, voor de maatschappij, maar zeker ook voor de slachtoffers, om wie het hier, denk ik, in uw commissie toch vooral gaat. Zo zei meester Keuleneer in zijn woorden dat het voor de kardinaal veel eenvoudiger was geweest zo hij het probleem had kunnen doorschuiven naar de pauselijke nuntius. Ik denk dat dat een heel belangrijke zin is, waaruit blijkt dat de raadsman van de kardinaal – die eigenlijk weinig te zeggen had, straks kom ik terug op de structuur van de kerk – daar wel zei dat de nuntiatuur het dossier zou beheren en instructies zou geven over hoe het dossier verder moest worden behandeld.

Ik heb toen gesprekken gehad met een aantal mensen uit dat netwerk die zich afvroegen wat er allemaal aan het gebeuren was. Zo ben ik eerst door monseigneur Bonny uitgenodigd en ben ik later op bezoek gegaan bij de andere Vlaamse bisschoppen. Dat waren destijds monseigneur De Kesel, toenmalig bisschop van Brugge en opvolger van monseigneur Vangheluwe, nu kardinaal op rust als oud-aartsbisschop van Mechelen-Brussel. In Gent was dat Luc Van Looy en in Hasselt Patrick Hoogmartens.

Ik heb toen de moed gehad, zoals ook in andere dossiers, om in mijn pen te kruipen. Destijds werd ik toch geregeld gepubliceerd. In bijlage 1 van mijn nota vindt u een heel fors opiniestuk dat in het kader van deze commissie inhoudelijk toch wel belangwekkend blijft. Ik schreef daarin een aantal dingen die ook nu relevant zijn en de commissie, denk ik, kunnen leiden naar oplossingen met het oog op de toekomst. Dat artikel dateert van 6 juli 2010, was getiteld *De meedogenloze wet* en is verschenen op de opiniepagina's van *De Standaard*.

In de hoofding staat het volgende: "De Brusselse politiechef Glenn Audenaert acht het niet uitgesloten dat zorgversterker Peter Adriaenssens 'in sensu stricto' medeplichtig is in de zaken van seksueel misbruik in de kerk. De psychiater zou er namelijk voor gezorgd hebben dat de 'daders buiten de klauwen van het gerecht' blijven."

"Als de kerk en het gerecht oorlog gaan voeren, heeft dat alles van een paradox. Zowel het gerechtelijk systeem als de kerk streven een verdraagzame en leefbare samenleving na, gesteund op democratische spelregels van een rechtsstaat (voor het gerecht) en op Bijbelse en ideologische normen en waarden (voor de kerk), die binnen onze cultuur ook vandaag nog een ruim draagvlak hebben." Dat draagvlak was 15 jaar geleden groter dan vandaag.

"Het is duidelijk dat het strafrecht geldt voor alle burgers en dat ook de kerkleiders hun status niet kunnen inroepen om de zoektocht naar de waarheid te hinderen. Voor vele gelovigen is het overduidelijk dat het probleem van seksueel misbruik ook binnen de kerk moet worden uitgeklaard.

Enkele maanden geleden was er veel waardering voor het initiatief van de kerk om een pijnlijk verleden te verwerken en zo een aantal mistoestanden uit het verleden uit te zuiveren via een herstelbemiddelend optreden van de Commissie voor behandeling van klachten van seksueel misbruik in een pastorale relatie."

Ik ga verder. "Het gerecht heeft de hoop van de slachtoffers zonder meer in de kiem gesmoord. 'Dat is dan spijtig', was de cynische reactie van een parketwoordvoerder. Ook een belangrijk politiecommissaris zegt nu botweg dat de logica van de zorgverstrekker en die van de wet vrijwel onverzoenbaar zijn met elkaar. Operatie Kelk wordt door het gerecht bejubeld als het perfecte middel om de almacht van de wet duidelijk te stellen.

Het is juist dat pedofilie een ernstig misdrijf is, maar de praktijk leert ons dat het gerecht tot op heden

geen enkele nazorg wil of kan besteden aan veroordeelde daders, omdat bepaalde problemen moeilijk behandelbaar zijn. Tot op heden wordt alleen repressie als remedie aangewend. De politielogica is kil wanneer men niets meer wil doen dan daders bestraffen. Ook als advocaat en begeleider van slachtoffers zal ik mijn cliënten steeds de vrije keuze laten over de wijze waarop ze hun trauma's en verdriet willen verwerken. Het gerechtelijk systeem ten spijt blijkt een doorverwijzing naar welzijnswerkers of vertrouwenscentra soms heilzamer dan procedures voor de rechtbank."

Ik zal dat kort toelichten, aangezien de situatie 15 jaar geleden volledig verschillend was. Op dit moment is slachtofferhulp daadwerkelijk reëel aanwezig bij politiediensten, maar 15 jaar geleden was dat amper het geval en werd een slachtoffer veel minder rechtvaardig bejegend dan tegenwoordig. Dus die tekst is op dat vlak inderdaad een beetje voorbijgestreefd.

"Een te weinig gehoorde stem is deze van Vlaams minister van Welzijn, Jo Vandeuren (CD&V), die ook vroeger al heeft gepleit voor een constructieve samenwerking tussen welzijnswerkers en gerecht. Hij stelde zeer terecht dat de inbeslagname van een rechtsdossiers een zware vertrouwensbreuk tussen de diverse actoren kan veroorzaken. Er moet genuanceerd omgegaan worden met de driehoeksverhouding 'dader-slachtoffer-samenleving'. Een modern justitiebeleid overstijgt de loutere repressie en wil vooral een nieuw evenwicht nastreven.

Het is pijnlijk om vast te stellen hoe een vorm van vijanddenken dit maatschappelijk debat is gaan beheersen. Bepaalde mensen worden nu op brutale wijze besmeurd.

Als de kardinaal tien jaar geleden ooit zou gezegd hebben dat hij graag 'daadwerkelijk bewijzen' wilde in bepaalde dossiers, dan heb ik enig begrip voor dit standpunt. Ook voor rechtbanken is de problematiek van bewijsvoering steeds erg delicaat en belangwekkend. Het is bovendien opvallend hoe snel een perceptie kan kantelen. Enkele maanden geleden werd de kardinaal bejubeld en geprezen, nu wordt hij beschouwd als het brein van de Vlaamse *Da Vinci Code*.

Als de bisschop van Brugge in het verleden strafrechtelijke feiten heeft gepleegd, dan heeft hij recht op een eerlijk proces. In dat geval moet een veroordeling volgen. Helaas wordt nu ook een aantal andere Belgische bisschoppen aan de schandpaal genageld, met verwijzing naar feiten die laakbaar blijven, maar die juridisch gesproken al lang verjaard zijn.

In de media werd vroeger ook kinderpsychiater Peter Adriaenssens sterk gewaardeerd om zijn wetenschappelijk onderbouwd en mensvriendelijk optreden. Vandaag durft een hooggeplaatste politieofficier beweren dat hij medeplichtig zou kunnen zijn aan wat bepaalde daders hebben gedaan door hen niet uit te leveren aan de arm van de wet. Ook een confrater" – ik zal zijn naam niet noemen – "viel scherp uit naar de voorzitter van de betrokken commissie en adviseerde Peter Adriaenssens om dringend ook rechten te studeren. De logica van de wet klinkt hard en meedogenloos."

Ik weet uit vertrouwelijke bron dat een confrater van mij op een bepaald moment overwoog om een klacht met burgerlijke partijstelling neer te leggen ten overstaan van Peter Adriaenssens omdat die in een dossier van een slachtoffer de initialen van de naam van de dader had gebruikt. Door de vermelding van de initialen zou men de dader kunnen identificeren, waardoor de dokter zijn beroepsgeheim zou hebben geschonden. Daar is gelukkig niets van gekomen, maar zo'n voorbeeld illustreert de sfeer of de polarisatie – dat is een beter woord – waarin dat dossier destijds behandeld werd.

"Het heeft weinig zin om verder te polariseren: daardoor verdwijnen de slachtoffers opnieuw uit ons gezichtsveld. Mijn hoop is dat Operatie Kelk een doorbraak kan betekenen: we moeten zoeken naar een fundamenteel beleid voor seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen kerk en samenleving. Macht en repressie mogen in dit verband geen bepalende krachten worden en de logica van de wet zou op een of andere wijze moeten worden verzoend met de logica van de zorgverstrekker. Binnen die logica is gelukkig ook aandacht voor de kwetsbaarheid van mensen en voor een streven naar verzoening tussen daders en slachtoffers."

Mijn grondhouding in dit dossier was dat de waarheid de waarheid dient te blijven. Hoe pijnlijk ze ook waren, dossiers uit het verre verleden mochten niet onder de mat geveegd worden of wegdeemsteren door verjaring of andere juridische benaderingen. Dat was ook mijn houding tegenover de kardinaal, die ik wel een paar keer individueel gesproken heb – officieel had hij immers een andere raadsman –, maar ik heb zeer veel gesproken met de overste van de religieuze instellingen en de andere Vlaamse bisschoppen.

Uiteindelijk kreeg ik na een aantal gesprekken, door die opiniestukken en door een aantal contacten, een officieel mandaat, op een plechtige vergadering in de Guimardstraat in Brussel, met

zeer veel aanwezigen, om eveneens op te treden namens de kerkgemeenschap en namens een aantal bisschoppen. Meester Keuleneer bleef uiteraard de officiële raadsman. Daar was weinig twijfel over mogelijk, omdat kardinaal Danneels geen andere keuze wilde maken, wegens achterliggende redenen. We hadden erg moeizame gesprekken. Ik ging bij meester Keuleneer langs op zijn kantoor, hier in de buurt, en ik zei dat er erg duidelijke stemmen binnen de gemeenschap stelden dat de aandacht voor slachtoffers zeker zo belangrijk is en dat die juridisch-formele benadering niet de beste keuze was om de verdere belangen van de kerk grotendeels te dienen. Uiteindelijk werd die vraag gewoon formeel met een 'neen' beantwoord en wilde de confrater – dat is uiteraard opnieuw zijn recht – de alleenzeggenschap hebben in dit specifieke strafdossier, Operatie Kelk. Alleen hij zou daarin optreden als raadsman.

Ik heb mijn best gedaan, maar ik ben daar op een muur gestuit. Dat is een vaststelling die uiteindelijk door een aantal mensen werd betreurd, maar ik heb toen niet meer kunnen doen dan wat ik kon.

Het derde puntje van mijn betoog gaat over de structuur en de rol van de kerk, in Vlaanderen en op het wereldtoneel.

Ik heb een paar getuigenissen gevolgd, bijvoorbeeld via de videostreaming, en het verbaast mij hoe slecht de kennis is, ook bij een aantal actoren van Justitie in dit dossier, over het functioneren van de kerk.

Ik kom uiteraard nog uit een generatie – ik word 72 jaar – waarin de kerk toen wij jong waren een dynamische instelling was in heel het wereldgebeuren. Bisschop Hélder Câmara uit Brazilië en monseigneur Romero, met zijn bevrijdings-theologie in Zuid-Amerika, waren eigenlijk voor ons jongeren de helden van toen. De bevrijdings-theologie werd weliswaar door een latere paus voor een stuk opzijgeschoven, maar door de huidige paus gerehabiliteerd. Onze generatie werd voor een groot stuk gevormd in jeugdbewegingen zoals de KSA en VVKS, ook op het vlak van maatschappelijk engagement en inzet voor anderen.

Hoe die kerk of de kerkelijke autoriteiten gestructureerd zijn, is blijkbaar voor veel mensen onduidelijk; dat blijkt ook uit de verslagen. Wie of wat is nu eigenlijk 'de kerk'? Ik heb dat in mijn nota ook zo benoemd: dat is een kluwen van organisaties, een conglomeraat van parochies, bisdommen, een aartsbisdom, ordes en congregaties van paters en zusters en een URV, Unie van Religieuzen in Vlaanderen, die 256 leden

telt. Over de URV is ook een bijlage.

De paradox is dat men – dat is natuurlijk ongelooflijk geniaal gevonden – in heel die organisatie verdeelt en heerst. Ik geef u een voorbeeld. De benedictijnen zijn een gekende kloosterorde, maar niemand van de bisschoppen, noch de aartsbisschop, noch een kardinaal, heeft iets te zeggen over een benedictijn of over de Orde der Benedictijnen. Die lijnen gaan altijd rechtstreeks naar Rome.

Ook de bisdommen hebben eigenlijk onderling geen enkel verband. Kardinaal Danneels had de facto geen enkele rechtsmacht of geen enkele beslissingsbevoegdheid over wat er gebeurde in het bisdom Gent of het bisdom Brugge. Dat is uiteraard te betreuren, maar wel een objectieve vaststelling. In die zin is er zeker ook heel wat briefwisseling in beslag genomen en ook bij u bekend, waarin onder meer Danneels over een aantal dossiers zegt dat hij daarin geen bevoegdheid had, denkende dat hij juist deed door dat zo te doen. Wanneer de betrokken dader bijvoorbeeld een salesiaan was, had hij niks te zeggen over de salesianen en moest men zijn vraag wenden tot de congregatie van de salesianen. Dat is een vreemd iets.

Er is alleen nog de nuntiatuur, een soort diplomatieke post van Rome in Brussel. Dat is wel de plek waar macht zit. Als er bepaalde beslissingen moeten worden genomen, zowel over congregaties als over de bisdommen, dient dat telkens te gebeuren via de sluis van de nuntiatuur. Het is een objectieve vaststelling dat de nuntiatuur in Brussel de waakhond is van Rome. De Romeinse Curie heeft wel weinig zeggenschap in de plaatselijke besturen.

Ik weet niet of u onlangs de film *Conclave* hebt gezien. Eigenlijk is heel die film de perfecte weergave van wat ik zeg. Daarin sterft een paus en moet er een nieuwe paus worden gekozen. Een van de kardinalen wordt gevraagd om die organisatie op zich te nemen. Dan voelt men zeer goed die twee stromingen, namelijk de behoudsgezinde, conservatieve kerk met heimwee naar het rijke roomse verleden enerzijds, en anderzijds de meer hedendaagse gelovigen, die religie durven te plaatsen in en aan te passen aan de seculiere samenleving van vandaag.

Dat was ook in ons land het geval. Ik breng nog een aantal namen in herinnering voor mensen die de kerk onvoldoende kennen; die zullen wel een aantal lichtjes doen branden. De gesloten kerk met heimwee naar het verleden heeft als boegbeelden monseigneur Léonard, die vroeger aartsbisschop was van Mechelen-Brussel, en broeder Stockman

van de Broeders van Liefde. De meer open kerk is zichtbaar geworden door de huidige kardinaal Jozef de Kesel en de bisschoppen Johan Bonny en Guy Harpigny, de bisschoppen van Antwerpen en Doornik, die destijds, hoewel dat geen officiële functie was, een soort referentiebisdommen waren voor het dossier van seksueel misbruik.

Ik vertel dat alles niet zomaar en kom er later op terug. De raadsman van de kerk in het dossier Kelk behoorde namelijk meer dan duidelijk tot de gesloten kerk, die ik zonet heb omschreven.

Ik kom nu op punt vier van mijn nota. Wat deed ik zelf in de sfeer van het dossier Kelk?

Ik geef u een opsomming.

Ik had herhaalde gesprekken met de Vlaamse bisschoppen, diverse congregaties en verantwoordelijken van URV om toelichting te geven over alles wat gebeurd is en aandacht te vragen voor een nieuwe benadering van de problematiek met vooral ook aandacht voor slachtoffers.

Het is ook duidelijk dat ik altijd een goede band heb gehad met Peter Adriaenssens. Ik heb dan ook met hem vrij vaak overlegd over hoe het allemaal verder moest, ondanks de miserie, met name de inbeslagname van zijn dossiers; die man is immers toch grotendeels voor schut gezet. Het is inderdaad Danneels – ik zal niet pleiten voor Danneels –, die destijds het initiatief genomen heeft om die commissie-Adriaenssens op te richten. De doelstelling was om slachtoffers te helpen en te benaderen. Die commissie heeft ook vrij goed getracht om de samenwerking tussen Justitie en Welzijn te respecteren. Er waren immers onderhandelingen en een protocol met het parket-generaal in Brussel en er werden afspraken gemaakt om bepaalde dossiers van de commissie-Adriaenssens gebeurlijk aan het gerecht over te leggen. Heel die planning werd uiteraard doorkruist door de beslissing van de procureur des Konings van Brussel en de daaropvolgende huiszoeking. Ik heb niet de indruk dat de heer Bulthé op de hoogte was van die onderhandelingen of van dat protocol tussen het parket-generaal in Brussel en de mensen van de commissie-Adriaenssens. Het was zeker ook Peter Adriaenssens die de nadruk heeft gelegd en is blijven leggen om slachtoffers ernstig te nemen.

Ik heb vervolgens voor heel wat kerkelijke instanties die studiedag georganiseerd in de abdij van Grimbergen, waar Operatie Kelk nauwelijks ter sprake komt. Daar hebben we gezegd dat het in handen is van meester Keuleneer, die dat op zijn manier doet. Naast dat dossier moest er vooral een

nieuw beleid gezocht worden voor de toekomst, zowel voor de daders als wat betreft preventie en controles. We moesten er echter ook voor zorgen dat er een uitweg was voor slachtoffers en dat er een vorm van herstel kon komen.

Ik ben samen met monseigneur Johan Bonny ook naar de commissie-Deetman gegaan in Den Haag, waar heel die problematiek op een andere, performante manier wordt aangepakt. Ik heb daarover ook documentatie toegevoegd bij de nota die ik u heb bezorgd.

Ik ben ook tussengekomen bij belangrijke pijnpunten of incidenten. Ik herinner me dat er op een bepaald moment een boek zou verschijnen van een auteur van *NRC Handelsblad* over de problematiek van seksueel misbruik in een internaat in Nederland. De congregatie, opnieuw de Broeders van Liefde, wilde een procedure starten om via de rechtbank een verbod te eisen op de publicatie van dat boek. Ik ben dan gaan bemiddelen en heb hun gevraagd waarmee ze in godsnaam bezig waren. Wilde men opnieuw de waarheid verdoezelen en dat proces nu echt proberen te voeren om dat boek niet te laten verschijnen? Of wilde men zijn verantwoordelijkheid nemen en lessen trekken uit wat in dat boek zou staan. Gelukkig is dat niet doorgegaan, is dat boek niet gepubliceerd en werd in Nederland – ik kom daarop straks nog terug – de begeleiding van de slachtoffers verdergezet.

In 2010 heb ik dan ook het mandaat gekregen om alle bisschoppen, ook monseigneur Léonard, bij te staan bij de bijzondere commissie voor de Kamer. Een aantal leden van de commissie hier was destijds ook al betrokken. Er werd dus principieel de beslissing genomen om samen te werken met de politiek. Het systeem van arbitrage werd toen ook opgestart na overleg tussen politici en kerkleiders. In die zin werd toen ook de stichting Dignity opgericht en werden in de sfeer van arbitrage toch heel wat dossiers behandeld.

Er bestaat natuurlijk wel een heel pijnlijke kloof tussen twee soorten slachtoffers.

Ik zal de ene soort benoemen als het cliënteel van meester Van Steenbrugge – met alle respect voor de confrater. Ik zal daar geen kritiek op geven, maar ik maak wel een objectieve vaststelling. Meester Van Steenbrugge had een vrij sterke groep slachtoffers, die hij met hand en tand heeft verdedigd, misschien even bitsig en even fel en even polariserend als meester Keuleneer. Die groep was toen voor weinig of geen enkele rede vatbaar. Dat is ook de groep die later de burgerlijke procedure heeft aangevat. Een aantal van die slachtoffers kwam ook aan bod in *Godvergeten*. Ik

denk dat 60 tot 70 % van de slachtoffers tot die groep behoorde.

Die groep was eigenlijk voor de Kerk op dat moment niet benaderbaar, omdat die afgeschermd werd. Dat is opnieuw het recht van meester Van Steenbrugge die dus alle hoop had gezet op Operatie Kelk en op de strafprocedure. Hij wilde die weg bewandelen. Als die keuze gemaakt is door die raadsman, heeft niemand het recht om dat cliënteel van die raadsman nog te benaderen. Dat is een deontologische regel. Die groep is in de richting gegaan waarnaar zijn raadsman hem heeft toegeleid.

Het is een beetje mijn aanvoelen, ook nu na het horen van mij en van verschillende getuigen in de commissie hier, dat Justitie aan de dossiers van Operatie Kelk weinig te bieden had. Men wist eigenlijk bijna op voorhand dat een aantal zaken sowieso waren verjaard en dat ook heel wat daders waren overleden.

De vraag is of het in het kader van Operatie Kelk wel waard is geweest om een dermate verschrikkelijke procedurestrijd te voeren. Ik heb dat nooit meegemaakt. Ik ken andere procedurepleiters, ik heb daar ook miserie mee gehad, maar in dit dossier is het echt onwaarschijnlijk: 30 arresten, denk ik, van de kamer van inbeschuldigingstelling, van de raadkamer, wraking van rechters enzovoort, langs de twee kanten. Er zijn procedures uitgevochten door de raadsman van de burgerlijke partij, door de raadsman van de kardinaal enzovoort.

Tussen haakjes, ik heb mij volgende bedenking gemaakt. Stel u voor, u kent allemaal het pijnlijke dossier, ook met heel wat slachtoffers, van de woonzorgcentra de voorbije week. Het gerecht treedt op, doet een huiszoeking, neemt zaken in beslag, gsm's worden uitgelezen enzovoort. Stel u voor dat de directies van die woonzorgcentra in de aanval zouden gaan tegen Justitie. Dat is hun recht, maar de vraag is of de slachtoffers daarmee gediend zouden zijn. De directies zouden de procedure kunnen betwisten, zich afvragen of de onderzoeksrechter een mandaat heeft, of de huiszoeking legaal is, of de stukken juist in beslag zijn genomen enzovoort. Met een benadering van dergelijke tragische gevallen, en ik denk dat men die voor een stuk... Men ontdekt verschrikkelijke dingen, zowel in het dossier Kelk toen, als in de woonzorgcentra nu.

Men zou ook gewoon namens de slachtoffers bemiddelend kunnen optreden en als raadsman van een directie of van de kerk naar het parket kunnen gaan en aangeven wat is vastgesteld. Natuurlijk, fundamentele procedureproblemen

moeten aangepakt worden, dat is evident. De grondhouding zou echter veeleer kunnen zijn dat men zijn verantwoordelijkheid neemt, dat men de aanwezige stukken bekijkt, dat men overleg wil plegen met de actoren van Justitie en dat men eigenlijk samen wil zoeken naar een oplossing die aanvaardbaar is voor iedereen. Maar het zoeken naar aanvaardbare oplossingen voor iedereen was destijds niet mogelijk.

U weet dat *Godvergeten* voor een groot deel over de Abdijschool van Dendermonde ging. Ik ben daar 14, 15 jaar geleden geweest, samen met de raadsman van de abdij, die toen stafhouder was van de balie van Dendermonde. Wij hebben boeiende gesprekken gehad. Daar waren de zwaarste slachtoffers, met een aantal zelfmoorden, rechtstreeks, onrechtstreeks, verschrikkelijke dingen. Op dat moment werd ook vastgesteld dat voor die slachtoffers destijds iedere vorm van overleg, ook voor Peter Adriaenssens die verschillende pogingen heeft gedaan om daar te overleggen, onmogelijk was. Ik zal niemand met de vinger wijzen, maar dat was wel spijtig. De slachtoffers hebben 15 jaar langer hun miserie moeten dragen en ik denk dat sommige mensen, nu na afsluiting van Operatie Kelk, terecht zeggen dat dat voor aanvullende miserie of aanvullende victimisatie heeft gezorgd.

Over de begeleiding van een aantal trajecten met slachtoffers in Nederland vindt u heel wat op het internet: Don Rua in 's-Heerenberg, Gelderland, Eikenburg, Eindhoven. In Nederland werd een andere benadering gehanteerd, zoals met de performante commissie-Deetman. In Nederland zijn er een aantal dossiers geweest waarvoor een soort syndicaat van slachtoffers werd samengesteld. Bij bepaalde scholen hebben slachtoffers zich verenigd en laten bijstaan door een psycholoog. Daar werd in trajectbegeleiding met die volledige groep een aantal sessies met de overheid van de congregatie georganiseerd. Bij Don Rua waren dat de salesianen. In Eikenburg was dat met de Broeders van Liefde Nederland. Tussen de Broeders van Liefde in Nederland en België moest er onvoorstelbaar gemasseerd worden wegens tegenstrijdige visies. Dat traject is doorgegaan en er werden verschillende sessies georganiseerd met experts, waar toelichting en psychologische begeleiding werden voorzien voor diegenen die dat wilden.

Geloof het of niet, maar dat is zelfs geëindigd met een soort verzoeningsvergadering waarin men ertoe kwam dat die trajecten voor iedereen uiteindelijk zinvol waren, zowel voor de congregatie als voor de slachtoffers, waartussen een enorme solidariteit was. Juridisch procederen zoals in Operatie Kelk was voor de bij dat dossier betrokken

slachtoffers nooit heilzaam geweest. Dat heeft nooit een genezend of helend effect gehad.

Ik kom bij het voorlaatste punt, de bespreking van het strafonderzoek Operatie Kelk.

Ik heb reeds aangehaald dat ik de heer Keuleneer destijds de vraag heb gesteld om constructief samen te werken. Deze vraag werd meer dan duidelijk afgewezen. Aanvullend werd mij ook uitdrukkelijk gezegd dat alleen hij dit strafdossier zou beheeren. Ik had geen andere keuze dan deze zienswijze te aanvaarden, toch vond ik deze weinig *confraterneel* en evenmin constructief.

Ik wil geen kritiek op dat procesgedrag uiten – dat mag ik deontologisch gezien niet doen –, maar iedere advocaat is vrij en autonoom en bepaalt zijn strategie, uiteraard het best en het liefst in overleg met zijn opdrachtgever. Uiteraard heb ik wel mijn recht op vrije mening. Dat heeft niets met ideologie, maar wel met mensenrechten te maken. Ik heb die vrije mening ook herhaaldelijk geuit ten overstaan van voornoemde confrater, maar dat water druppelde van de zwaan af.

Objectief blijf ik evenwel vaststellen dat de genoemde confrater duidelijk dit proces gevoerd heeft vanuit een zeer conservatieve ideologie en vanuit een verontwaardiging dat het gerecht de kerk viseerde. Het was en is zijn recht om zodoende te handelen, maar de gevolgen heeft hij uiteraard zelf mee veroorzaakt. Dat recht van antwoord is zo duidelijk. Uiteindelijk zegt de raadsman in dat recht van antwoord dat de nuntiatuur hem instructies zou geven. Dat heeft geleid tot een monsterdossier, zoals ik heb gezegd, met proceduregevechten tot het uiterste toe. Wellicht ben ik een beetje naïef, dat hebben sommige mensen ook al gezegd, door te blijven denken dat een advocaat ook eerst rechter is en de facto ook een medewerker van het gerecht zou moeten zijn en geen ondermijner ervan, een medewerker van het gerecht ook om de slachtoffers van misdaden en misdrijven te laten respecteren.

Als de Hoge Raad zelf over een juridische uitputtingsslag spreekt, waarvan de slachtoffers van seksueel geweld andermaal slachtoffer zijn geworden, dan wil ik dat advies zeker onderschrijven.

Vooraf had men eigenlijk wel kunnen weten dat het strafdossier nauwelijks zou leiden tot daadwerkelijk resultaat, gezien verjaring en ook het overlijden van een aantal daders. Ook wat die brieven van de heer Devillé betreft, want uiteindelijk moest de heer Bulté starten met enkele briefjes maar nooit echt met duidelijke dossiers, dossiers die bewijzen

inhielden. Ik ga dat niet betwisten. Men had beter beslist dat men aan de slag ging met wat er voorlag, onmiddellijk tot die inbeslagname overging en vervolgens naar een uitweg zocht. Die uitweg is nooit gezocht en is nooit gevonden, uiteraard.

In tijden waar ook in strafzaken steeds meer sprake is van bemiddeling, gelukkig maar, en van herstelrecht, valt het te betreuren dat in dit strafdossier de twee raadslieden, van wie ik de namen al bij herhaling heb genoemd, extreem polariserend zijn opgetreden. Aanvullend vertoonden zij, en dat betreur ik ook, een vorm van vijandigheid ten overstaan van de andere actoren van Justitie, zoals de zetel, de onderzoeksrechters en de betrokken parketten.

Wat betreft de sfeer tussen de magistraten onderling – ik heb ook een aantal videoverslagen gevolgd –, staat men er toch wel van versteld hoe het allemaal mogelijk is dat dergelijke dingen zijn gebeurd. Hoeveel miserie had men niet kunnen vermijden indien de kerk bij aanvang de bereidheid had getoond om relevante dossierstukken zonder meer grondig te laten onderzoeken door die gerechtelijke onderzoekers, 15 jaar geleden.

Ik besluit met een aantal persoonlijke bedenkingen rond het verloop van Operatie Kelk die u kunt lezen in het interviewboek *Onze strafpleiters* van Margot Vanderstraeten.

Ik heb een klein uittreksel als bijlage toegevoegd, dat toch wel opnieuw verwoordt wat ik eigenlijk toen al in dat boek heb gezegd. Ik herhaal vandaag voor deze commissie wat ik eigenlijk nooit publiek heb willen zeggen.

- Vanderstraeten: *U verdedigt de bisschoppen bij de opvolging van het dossier seksueel misbruik binnen de kerk. Waarom kiest u hier niet de kant van de slachtoffers, terwijl u toch vooral een advocaat van slachtoffers bent?*

- Quirynen: *Ja, het is waar dat ik na een aantal oprechte gesprekken aanvaard heb om als raadsman op te treden voor de Belgische bisschoppen en de hogere oversten van de religieuze congregaties van België. In de strafrechtelijke procedure Operatie Kelk trad ik zelf niet op, maar ik heb wel de samenwerking met de politieke wereld uitgewerkt en alle werkzaamheden opgevolgd van de bijzondere parlementaire commissie die zich boog over seksueel misbruik in de kerk binnen pastorale relaties. Toen ik de opdracht aanvaardde, ben ik op veel kritiek gestuit, maar ik heb me niet van de ene dag op de andere geëngageerd. Ik merkte tijdens mijn gesprekken dat de kerk positief en duurzaam wilde omgaan*

met de adviezen van de commissie van kinderpsychiater Adriaenssens. Ik kan u verzekeren dat een aantal slachtoffers op discrete wijze werden geholpen door de kerkleiders van vandaag. Alle media-aandacht gaat naar de gerechtelijke procedures, de strafzaak, maar achter de schermen van de kerk vindt nu in een vertrouwelijke sfeer ook opvang van deze slachtoffers plaats. Ik hoop dat de maatschappelijke zichtbaarheid van deze problematiek toeneemt in alle sectoren van de samenleving en ik hoop dat het zwijgen afneemt.

Ik heb ook de nota *Wat doet de kerk voor de slachtoffers van seksueel misbruik?* gevonden en aan uw commissie bezorgd. Ik denk dat dat overhandigd is door de leden van de Bisschoppenconferentie op 28 november 2023. Daarin vindt men toch wel een duidelijk overzicht over wat er naast de strafzaak in dat spanningsveld tussen de burgerlijke partijen, betrokken in de strafzaak, en de raadsmanen van de kerk in de strafzaak op andere niveaus allemaal is gebeurd: het arbitragecentrum, de opvangpunten, 10 opvangpunten, de interdiocesane commissie voor bescherming van kinderen enzovoort.

Ik ben zelf ook lid geweest van het opvangcentrum in het bisdom Antwerpen met monseigneur Johan Bonny. Daar werd zinvol, constructief werk verricht. De mensen daar waren toch ook niet de eerste de beste. Ik herinner mij dat daar een gepensioneerde politiecommissaris, een zeer geëngageerde man, en ook mevrouw Christine Dekkers, procureur-generaal in Antwerpen, emeritus op dat moment, samen met de bisschoppen en samen met de leden van dat opvangpunt een aantal dossiers hebben behandeld die u niet gekend zijn, want u kent eigenlijk alleen de strafzaak en de burgerlijke partijen van de strafzaak. Maar heel wat andere daders zijn op een andere manier benaderd. Volgens mij zijn zij concreet goed geholpen, niet alleen qua vergoeding – daarover kan men discussiëren, maar zeker ook op psychologisch vlak. Op dat vlak zijn er gesprekken gevoerd die uiteindelijk voor slachtoffers soms zeker zo belangrijk waren als de financiële tegemoetkoming.

Ik ga terug naar het interview.

Daarnaast wil ik toch een oproep doen om de pedofiele daders, in welke kring dan ook, niet zonder meer te veroordelen en ze niet als onmenselijke te beschouwen. Het risico bestaat dat pedofielen de melaatsen van deze tijd worden en zelfs de kreet om ze naar Molokai te sturen, hoor ik weerklinken. Wie de psychiatrische verslagen van daders van pedofilie leest, zal vaststellen dat deze mensen toch wel aan een psychische stoornis

lijden. Niet zelden zijn pedofiele daders mensen die het gemaakt hebben in het leven en in de samenleving. Ook hen moeten we na de ontmaskering als medemensen blijven benaderen, medemensen die gefaald hebben en verzorging nodig hebben. Zonder verzorging worden ze bitter en agressief en ook dat is een bedreiging voor de samenleving.

- **Vanderstraeten:** Vindt u dat de kerk een slachtoffer is van Operatie Kelk?

- **Quirynen:** *Ik betreur zeker de val die de kerk mede door dit alles beleeft en ik durf te hopen dat zij een nieuw begin vindt, niet autoritair maar nederig. Mijn hart gaat eveneens uit naar kardinaal Danneels. De kardinaal stond er helemaal alleen voor toen de klappen moesten worden geïncasseerd. Die man was toen eigenlijk op rust gesteld, want de bevoegde persoon op dat moment was monseigneur Léonard. Toen in Mechelen een rechter van eerste aanleg SM-problemen had, heb ik toch nergens gelezen dat hogere magistraten aansprakelijk werden geacht voor het deviant gedrag van een gewone magistraat. SM tussen volwassenen, zegt de interviewster, gebeurt met bewuste wederzijdse toestemming. Pedofiele praktijken kennen het egaliteitsprincipe natuurlijk niet.*

Ik wil alleen aangeven dat sommige kerkmensen ten onrechte met alle zonden van Israël werden beladen, terwijl de kardinaal zelf voorheen toch het initiatief heeft genomen om binnen de Belgische kerk die strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te vatten, eindelijk. Voor hem was dit een tragedie. Hij heeft de kerk jarenlang geleid, maar toen het verleden van Vangheluwe bekend werd, had hij ontslag genomen en beschikte hij niet langer over een mandaat om namens de kerk te spreken. Vandaag klinkt het paradoxaal, maar aan het begin van deze crisis heeft Peter Adriaenssens de kerk nog geprezen omdat ze als organisatie het voortouw had genomen om deze wonden uit het verleden te verzorgen.

Operatie Kelk heeft het serene verloop van deze ernstige kwestie zeker verstoord. Dat is geen oordeel en ik ga niemand met de vinger wijzen, maar dat zijn toch wel vaststellingen. Daarnaast kan ik me niet van de indruk ontdoen dat er in naam van de slachtoffers een ideologische oorlog is gevoerd. Bepaalde niet-katholiek gezinde zuilen willen korte metten maken met de kerk, haar ideologie onderuit halen en het instituut zwaar doen betalen. Zo gaat dat. Overal waar tegenstrijdige belangen spelen, lonkt de aanval. We mogen dan ook blij zijn met onze nieuwe kardinaal De Kesel, die voorheen samen met Bonny mee de strijd heeft gevoerd om waarheid

effectief waarheid te laten zijn en om respectvol om te gaan met de spijtige wonden uit het verleden.

- **Vanderstraeten:** *De kerk heeft macht. Macht moet gewantrouwd worden, of niet?*

- **Quiryen:** *Macht moet inderdaad gewantrouwd worden. Maar de tijd waarin de kerk macht had, lijkt me voorbij. Er is een hemelsbreed verschil tussen het instituut kerk en de evangelische waarden, die uiteindelijk toch aan de grondslag liggen van de West-Europese cultuur en van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De katholieke kerk en evengoed andere religies blijven maatschappelijk relevant in de mate waarin zij een moreel gezag uitstralen en mensen een zinvol, inspirerend denkkader kunnen verschaffen.*

Ik besluit.

Beide partijen zijn in die strafzaak tot het uiterste gegaan. Die juridische strijd is in mijn ogen weinig zinvol geweest. Men heeft 15 jaar geleden de kans gemist om via bemiddeling en herstelgericht denken, door constructief overleg... Men heeft die weg niet willen behandelen en die weg is ook gedwarsboemd door polariserend procedure-gedrag.

Het betere voorbeeld voor een andere benadering vinden wij in Nederland, waar de commissie-Deetman met overheidssteun een ongelooflijk performante organisatie is geweest, waar heel die problematiek op een snellere, efficiëntere, zorgzame wijze is benaderd. Daar zijn ook budgetten ter beschikking gesteld om met professionele mensen het dossier af te werken. De documentatie en de verwijzing naar de website heb ik in de bijlage gevoegd. Daar vindt u werkelijk een voorbeeld van hoe het anders had gekund. Ik kan alleen maar betreuren dat men die keuze hier in België niet heeft gemaakt.

Ik zal een laatste suggestie doen die niet in mijn nota is vermeld.

Er is al zeer veel gesproken over een vergoeding voor de slachtoffers. Zou het geen denkpeste kunnen zijn... U, als politici, draagt daarvoor meer verantwoordelijkheid met het oog op de toekomst. Ik neem aan dat de meesten onder u het Slachtofferfonds kennen. Dat is een organisatie en instelling binnen justitie, waarop slachtoffers van misdrijven met een opzettelijk karakter die van de rechtbank een bepaalde schadevergoeding hebben gekregen een beroep kunnen doen indien die niet wordt of kan worden vergoed door de daders, door bijvoorbeeld overlijden. Dat is dus echter beperkt tot misdrijven met een opzettelijk karakter. Dat fonds wordt gefinancierd door de

daders van dat soort misdrijven, zodat slachtoffers daar een financiële tegemoetkoming kunnen bekomen.

Ik stel me de vraag of het geen piste zou kunnen zijn om binnen dat fonds een soort afdeling op te richten waar slachtoffers van misdrijven met een seksuele geladenheid, die blijkbaar escaleren, zoals sexting, videoreportages en naaktbeelden, terecht kunnen. Misschien kan men een geste doen voor die slachtoffers en een uitweg zoeken om die mensen een vorm van gegarandeerde vergoeding toe te kennen. Dat zou op dezelfde manier kunnen werken als het Slachtofferfonds voor opzettelijke misdrijven. De daders van misdrijven met een seksuele geladenheid zouden dan mee veroordeeld worden door de rechtbank tot betaling van bepaalde sommen, die dan zouden dienen om slachtoffers op een of andere manier te vergoeden.

De kerk neemt daarover tot op vandaag een twijfelende houding aan. De kerk is eigenlijk wel ver gegaan. Voor meester Keuleneer was de overschrijding van de lijn van de verjaring immers onbespreekbaar. In de bijzondere commissie van 2010 konden de bisschoppen echter toch overtuigd worden en hebben ze zich akkoord verklaard om vergoedingen uit te keren in dossiers die juridisch verjaard waren. Er waren echter stemmen die zeiden dat er niet zou worden teruggekomen op wat verjaard is. Peter Adriaenssens en ik waren echter van mening dat wanneer de kerk zo'n houding zou aannemen, ze ieder moreel maatschappelijk gezag in de toekomst zou verliezen.

Blijf dus ook die zaken als waarheid beschouwen, zet stappen in de richting van de slachtoffers en overschrijd de grens van verjaring. Dat is ook gebeurd.

Later zijn er dan discussies opgedoken over de hoogte van de bedragen die door die commissies toegekend werden en over het feit dat er dadingen werden onderschreven waarbij gevraagd werd om daarover niet verder te communiceren. De juiste tekst van op de dading ken ik echter niet van buiten. Daar speelt natuurlijk het voortschrijdend inzicht. Mensen, ik hoop dat niemand van u een kind verloren heeft in een verkeersongeval. In dat geval krijgt men ook een vorm van vergoeding van de rechtbank. De vergoedingen die door de rechtbank worden toegekend voor morele schade van het verlies van een kind zijn echter belachelijk laag. Men werkt daarvoor met de zogenaamde indicatieve tabellen. Voorheen heeft men die indicatieve tabellen, zoals in het verkeersrecht of schade in correctionele dossiers, grotendeels willen gebruiken voor slachtoffers. De kwetsuren van een aantal slachtoffers zijn echter zo groot dat hun schade bijna onbetaalbaar is. Dat is

vergelijkbaar met de situatie bij het verlies van een kind of geliefde in een verkeersongeval. Ook die schade is namelijk onbetaalbaar. De rechtbank zal dan ook zeggen dat men een beperkt bedrag krijgt.

Ook de dading is altijd gebruikelijk geweest in de juridische wereld. Wanneer u diende te worden vergoed door een verzekeringsmaatschappij werd er op een bepaald moment onderhandeld en kwam men tot een bepaald bedrag. Als er een overeenkomst was over een bepaald bedrag werd er een dading onderschreven en overeengekomen dat iedere discussie zou worden gestopt. Men betaalt dat bedrag waarna niemand nog het recht heeft om aanvullende bedragen te noemen.

Dat zijn dus zaken uit de verzekeringswereld die 15 jaar geleden actueel waren en werden aangewend, maar door voortschrijdend inzicht, 15 jaar later, moeten we daarover misschien anders oordelen. Dat Slachtofferfonds is wel iets objectiefs. Daarmee geeft men immers niet alleen aandacht aan de slachtoffers van seksueel geweld binnen de kerk, maar aan alle slachtoffers van misdrijven van seksuele aard.

Ik zal het hierbij laten en ben bereid om in de mate van het mogelijke te antwoorden op de vragen die u zult stellen.

Ik dank u.

Le **président**: Merci, Me Quirynen pour ce long exposé introductif qui dépasse largement le cadre des travaux de notre commission.

Je voudrais tout de même rappeler le périmètre des travaux de notre commission de manière à ce que les collègues puissent effectivement rester davantage dans le cadre de cette mission de la commission.

Sophie De Wit (N-VA): Dat zal voor mij inderdaad ook de uitdaging zijn. Ik had namelijk een flashback naar de commissie uit 2010 en 2011.

Meester Quirynen, ik wil u bedanken voor de suggesties die u hebt gedaan. We hebben vorig jaar echter al een onderzoekscommissie gehouden, waarin het idee van een herstelfonds werd opgenomen, net als de oprichting van een multidisciplinaire commissie, zodat er kan worden gewerkt met wie al dan niet naar justitie wil stappen of ergens een nood heeft. Dat werd ook voorzien in onze aanbevelingen. Dat wilde ik nog even meegeven.

Ten tweede verwijst u naar het feit dat de heer Danneels een heel aantal zaken gedaan heeft, tot hij op een gegeven moment niet meer bevoegd

was en de macht niet meer had. Mijnheer de voorzitter, sorry dat ik even terugga naar het verleden. Ik wil dat allemaal aannemen, meester, maar ik heb eveneens de hoorzittingen met de bisschoppen – dus ook met de heer Danneels – destijds meegemaakt. Wat mij daarvan vooral is bijgebleven is een zekere passiviteit. U mag mij dat niet kwalijk nemen, maar het is gemakkelijk om te zeggen dat men het niet wist of dat het niet of niet meer zijn territoriale bevoegdheid is of was. Dat is wat mij zo tegen de borst stuit in heel dit gebeuren, zelfs vandaag nog en tijdens de hoorzittingen met de bisschoppen vorig jaar: ze zijn herders en ze hebben een morele verantwoordelijkheid. Dan is het altijd verkeerd om zich te verschuilen achter een statuut, een territorium of een bevoegdheid. Zij zijn herders, ze wisten het en dat is het grote probleem. Ze wisten goed genoeg, net als de maatschappij, dat er van alles gaande was, maar er werd collectief gezwezen. Ik vind dat het grootste probleem.

We proberen nu vandaag met deze commissie een aantal zaken aan te kaarten, te duiden en te onderzoeken omdat er nog heel wat slachtoffers zijn die met vragen zitten. Ze werden al dan niet goed begeleid door hun raadsman; dat zullen we moeten bekijken wanneer al onze hoorzittingen zijn afgelopen. Ik dank u om uw mening daarover te geven in het licht van de procedureslagen die zijn gevoerd. Het feit is wel dat we die slachtoffers en heel wat andere slachtoffers vorig jaar gehoord hebben en dat we voelen dat ze met die rugzak blijven zitten.

Dat geldt trouwens ook voor de arbitrage. Die was goed voor sommigen. Het probleem was echter vooral dat het een instituut was dat binnen de kerk en met de kerk werd opgericht. De slachtoffers hadden zo weer het gevoel dat de regie bij de kerk lag en niet bij hen. Dat is het verschil met justitie, want daar ligt de regie anders.

Nu kom ik terug op de taak die we vandaag hebben; over het andere is immers zo veel te zeggen, daarover kunnen we uren debatteren.

Als ik u goed begrijp, was u niet bij Operatie Kelk betrokken. Het was meester Keuleneer die dat dossier heeft behandeld. Het was echter eerder uw idee om van in het begin iets uit te werken, de juridische weg niet op te gaan, zich niet te verzetten tegen dat beslag en om hen dossiers te laten inkijken om te zien waar men kon geraken. Zo heb ik het goed begrepen, toch?

Ik neem echter aan dat u daarna het verloop opgevolgd hebt. Ik weet niet of u het rapport van de Hoge Raad hebt gelezen. Daarin werden namelijk toch een aantal zaken aangeduid, zoals

dysfuncties en problematieken, die wij nu verder onderzoeken

Als u het rapport van de Hoge Raad leest, hebt u dan het gevoel, vanuit uw betrokkenheid van in het begin en met uw kennis van wat er daar gaande was, los van het feit dat het misschien volgens u niet de juiste keuze was om de juridische weg op te gaan, dat alles verlopen is zoals het had kunnen verlopen? Vindt u, na het lezen van het rapport van de Hoge Raad voor de Justitie, los van het feit dat het volgens u misschien principieel niet de juiste keuze was om de juridische weg in te slaan, dat alles daar verlopen is zoals het hoort? Of vindt u vanuit uw juridische achtergrond dat er bepaalde zaken vreemd verlopen zijn? Hadden bepaalde dingen anders moeten verlopen en is er ergens druk uitgeoefend? Hebt u daar een idee van? U hebt daar niet echt over gesproken, uitgezonderd over het principe. Zijn er zaken uit het rapport van de Hoge Raad die u als advocaat met aardig wat ervaring markant vindt? Of ziet u niets vreemds?

Paul Quirynen: De duurtijd van de gehele procedure is zeker onredelijk. Als men na 15 jaar tot het besluit komt dat alles verjaard is en men juridisch weinig kan doen, dan zijn er 15 jaar verloren gegaan. In de videoverslagen met getuigenissen heb ik toch wel een vorm van rivaliteit tussen magistraten gezien. De heer Bulthé ergerde zich aan het feit dat de procureur-generaal toezicht hield of er waren de brieven waarin men de bevoegdheid voor deze of gene aangelegenheid opeiste.

Ik begrijp ook niet goed dat er geen constructievere sfeer was tussen het parket en het parket-generaal om in dat delicaat dossier naar een gemeenschappelijk aanvaardbare oplossing te zoeken. Ik heb in dat tekstbericht ook wel verwezen naar de uitspraken van de heer Audenaert en van de heer Colpin over Adriaenssens. Die zaken liggen toch een serene rechtsspraak voor een stuk in de weg.

Ik vind dat Justitie uiteindelijk nog vrij goed uit het verslag van de Hoge Raad komt. Ik vind het wel vreemd dat een belangrijke magistraat van de KI aanvaard heeft dat hij gewraakt zou worden en dan later blijkbaar toch nog op bepaalde zittingen zou hebben gezeteld, maar ik laat in het midden of dat determinerend was voor de afloop of dat dat belang heeft voor de slachtoffers.

Er is ook al heel wat gediscussieerd over de insinuaties dat er druk zou zijn uitgeoefend. Men kan het niet bewijzen, maar men kan het ook niet uitsluiten. Dat is tegelijkertijd warm en koud blazen. Ik sluit niet uit dat bepaalde mensen uit het conservatief kerkelijk milieu – dat is geen waardeoordeel – alle middelen hebben gezocht om

mensen van hun gezindheid aan hun kant te krijgen, niet in het kader van de procedure, maar in het kader van andere bijeenkomsten enzoverder. Ik vermoed dat bijvoorbeeld bij Opus Dei er over dat dossier op vele vlakken uitvoerig is gesproken. Dat kan bijna niet anders, omdat het de maatschappij voor een stuk deed daveren.

Justitie was volgens mij echter weerbaar voor echte beïnvloeding. In het kader van mijn opdracht heb ik ooit een aantal gesprekken met mevrouw Pellens van het federaal parket gehad. Zij was destijds met Operatie Kelk bezig en zij vroeg mij inlichtingen over mijn bezigheden. Dat waren correcte gesprekken, bij manier van spreken.

Ik vond het ook wel vreemd dat een advocaat in een onderzoek van het parket rechtstreeks het parket-generaal aansprak om invloed te hebben. Ik wil daar niet over oordelen, maar een raadsman moet voor zichzelf bepalen welke deontologische code hij hanteert. Ik wil geen kritiek uiten, maar ik stel wel vast dat zijn keuzes zeer zware gevolgen hebben gehad voor slachtoffers. De kerk is daar uiteindelijk ook niet mee geholpen, want de kerk heeft ook geleden onder de verwijten.

In het boek *Operatie Kerk* van meester Van Steenbrugge, staan waarheden, maar die waren uiteindelijk toch niet zo bepalend dat die het dossier Operatie Kelk in een andere richting hadden kunnen sturen.

Alexander Van Hoecke (VB): Was de weigering van meester Keuleneer om samen te werken volgens u gebaseerd op een verschillende visie op de kerk, dus op ideologische grondslagen, of speelden er nog andere zaken mee? Was die weigering om samen te werken een puur persoonlijke beslissing van meester Keuleneer of werd hij volgens u daarvoor onder druk gezet vanuit een bepaalde hoek om ideologische redenen? Hoe ziet u dat? Hoe hebt u dat ervaren?

Paul Quirynen: Ik heb dat als een puur ideologische beslissing ervaren, want ik had de heer Keuleneer nog niet ontmoet in een ander dossier. Advocaten komen elkaar tegen als tegenstrevers in een dossier. Ik wist dat hij een puur formeel juridische benadering hanteerde. Ik verwijs naar dat recht van antwoord.

Ik kwam naar Brussel met een hoopvolle houding en ik verwachtte dat ook de Vlaamse bisschoppen, De Kesel, Bonny, Hoogmartens en Van Looy, minstens gehoord zouden worden. Ik stelde daar echter snel formeel vast dat de heer Keuleneer voor geen enkele toenadering vatbaar was en zelfs een vorm van vijandigheid uitte naar die Vlaamse bisschoppen en Adriaenssens.

Hij had zeer duidelijk instructies van monseigneur Léonard en vermoedelijk ook van de nuntiatuur, die zeer conservatief was.

Ik heb zelf een incident gehad met monseigneur Léonard in een volle bisschoppenconferentie. Monseigneur Bonny en ik hadden dat heel goed voorbereid op basis van documenten en als een donderslag bij heldere hemel vroeg Léonard tijdens de bisschoppenconferentie het ontslag van meester Quirynen. Alle bisschoppen vielen van hun stoel bij manier van spreken, ikzelf ook. Ik was geschrokken. Ik heb aan monseigneur Léonard gezegd dat hij misschien meer te zeggen had dan de andere bisschoppen en dat ik zijn vraag zou moeten bekijken, maar dat ik niet wou meegaan in de richting die hij wou. Ik heb aangegeven dat ik mezelf niet zou verloochenen en de waarheid wilde blijven zoeken en dat men ten aanzien van de slachtoffers die verjaring moest overstijgen. Het was een groot incident. Ik wou kiezen voor de open weg, voor een constructieve houding tegenover de slachtoffers.

Vervolgens werd de zitting even geschorst. De Vlaamse bisschoppen vroegen me om hen niet in de steek te laten. Maar ik heb erop gewezen dat het de vraag was van monseigneur Léonard en dat ze kleur moesten bekennen. Uiteindelijk hebben de Vlaamse bisschoppen het in de bisschoppenconferentie toch gehaald en mocht ik blijven. Zonder hen was ik buitengevlogen, ik zal het zo zeggen. Dat is vertrouwelijk.

Alexander Van Hoecke (VB): Ik had nog één andere vraag.

In verband met de organisatie van de kerk gaf u aan dat het voor sommigen moeilijk was om dat goed te doorgronden. Had u het gevoel dat het gerecht een gebrek aan inzicht had in de organisatie van de kerk en dat dat een impact heeft gehad op het onderzoek? Heeft dat ervoor gezorgd dat de onderzoekers moeilijker informatie konden verkrijgen? Werden zij vanuit de kerkelijke instanties, welke dan ook, geholpen om wegwijs te raken in de organisatie?

Paul Quirynen: Kunt u de vraag even herhalen?

Alexander Van Hoecke (VB): U hebt gezegd dat de organisatie van de kerk vaak wordt gepercipieerd als het instituut de kerk, maar dat die organisatie eigenlijk heel gefragmenteerd is, dat ze uit verschillende orden bestaat. Had u het gevoel dat de gerechtelijke onderzoekers daar op problemen stuitten, omdat zij dat inzicht in de structuur van die kerkelijke instanties niet voldoende hadden. Werden zij vanuit gelijk welke

kerkelijke instantie bijgestaan om in dat doolhof hun weg te vinden? Had dat een impact op het onderzoek, volgens u?

Paul Quirynen: Daarin moet men een onderscheid maken tussen de oudere dossiers, de dossiers uit een al dan niet ver verleden, en de dossiers die zichtbaar werden nadat het dossier opengebroken was.

Nadat het dossier werd opengebroken, hebben alle bisdommen en congregaties, en dat was ook de afspraak die gemaakt is op die georganiseerde bijeenkomst in de abdij van Grimbergen, afgesproken dat er vanaf dan altijd een spontane en onmiddellijke samenwerking met Justitie zou zijn. Destijds werden dus niet-verjaarde dossiers met daders die nog in leven waren allemaal onmiddellijk gemeld aan de lokale justitieactoren, meestal de politie of het parket.

Het is heel duidelijk – dat kan men zelfs controleren – dat er nadien geen dossiers werden achtergehouden of verborgen bleven. Na de openbaarmaking van heel die problematiek was er dus de bereidheid en werd ook de afspraak gemaakt om samen te werken, prioritair met Justitie, voor de dossiers die afgehandeld werden. Zaken waarvan men wist dat ze 20 of 30 jaar geleden reeds verjaard waren – dat waren toch ook heel wat dossiers, – werden door de lokale comités, die opvangpunten, behandeld om daar een oplossing te zoeken, hetzij financieel, via psychologische bijstand of bemiddeling.

Ik ben ervan overtuigd dat, indien de onderzoekers van bij aanvang een beter inzicht hadden gehad in die wirwar van structuren, het veel eenvoudiger was geweest voor die oude dossiers.

Voor een dossier van de benedictijnen in Limburg moet men niets gaan onderzoeken bij het bisdom Limburg. De enige affiniteit met dat bisdom is van geografische aard, de bisschop van Hasselt heeft niks te zeggen over die congregatie. Ik denk dat daarover heel veel verwarring is. Ik heb dat ook gehoord tijdens een aantal hoorzittingen: "Wie zijn de kerkelijke autoriteiten?" In feite is dat de paus met zijn diplomatieke nuntiatuur, maar dé kerkelijke autoriteiten...

Men zegt dat Danneels voor alles verantwoordelijk is. Juridisch gezien is dat niet zo. Ik zal Danneels' proces echter niet meer maken. Die man is ondertussen gestorven. Hij was op en heeft daar zwaar onder geleden. Ik heb hem voor zijn overlijden nog een aantal keer persoonlijk gezien. Die man heeft daar ook onder geleden, niet in verhouding tot zijn bijdrage, maar dat is mijn persoonlijk oordeel.

Alexander Van Hoecke (VB): Waren er dan geen initiatieven van de bisdommen of van een andere kerkelijke instantie om een samenwerking op poten te zetten om het werk van het gerecht te vergemakkelijken en alles toegankelijker te maken, zodat er meer inzicht kon komen in de kerkelijke autoriteiten?

Paul Quirynen: Dat heeft tijd gevergd. Ik heb kloosters, abdijen en congregaties in heel Vlaanderen bezocht. Wat ik tot op vandaag nog steeds ervaar, is een totaal gebrek aan inzicht in de problematiek en aan kennis van eigen organisaties. Ik heb verantwoordelijken van congregaties in mijn aanwezigheid weten wenen omdat ze, geconfronteerd met een aantal dossiers, moesten vaststellen dat een van hun medebroeders zaken had gedaan waarvan de overste nooit had kunnen denken dat dat zou zijn gebeurd.

Er zijn zaken gebeurd, terwijl de hiërarchie van de congregatie daarover onwetend was. Dat is ook het gevolg van een gebrek aan toezicht, dat hebben wij meermaals gezegd. Sommigen zeiden bijvoorbeeld dat iemand van hun orde of congregatie was, maar dat het een rare was, die in een appartement woonde en van wie ze weinig zicht hadden op wat hij deed, maar hij was bij hen ingetreden en hoorde dus bij hen. Het is pijnlijk als men moet vaststellen dat in soms kleine organisaties zaken gebeuren die niet toelaatbaar waren, maar dat er een gebrek aan controle was.

Dat was ook voor mezelf een pijnlijke vaststelling. Ik geef een concreet voorbeeld. Mijn vader was dorpsonderwijzer in een school van de broeders in Hemiksem. Aan die school was een huis verbonden waarin er drie of vier broeders samenwoonden. Mijn vader is dertig jaar geleden overleden, maar dan lees je dat in de school waar je vader les gaf ook zaken in die congregatie zijn gebeurd, door één of twee broeders die in die gemeenschap leefden. Ja, dat werd doodgezwegen, spijtig genoeg, maar dat zijn vaststellingen. Nadien is dat opengebroken en is men dat gaan onderzoeken. Ja, dat waren moeilijke structuren. Ja, dat liep verkeerd, maar eigenlijk deden zij wat ze moesten doen. We hadden daar weinig of geen controle op. Ik denk dat dit in de bisdommen ook zo was.

Ik heb het al gezegd: een kerk is een huis met heel veel kamers en heel veel verdiepingen. Een van de meest bewogen priesters die ik tegengekomen ben, was een aalmoezenier van de gevangenis in de Begijnenstraat. Dat was een man die voor onvoorstelbaar veel gevangenen en kwetsbare mensen heel veel gepresteerd heeft. Daar lopen

echter ook heel veel conservatieve priesters rond met paarse sokken, bij wijze van spreken, die genieten van het aureool van monseigneur. Die twee polen vindt men allebei in de kerk. De bisschop staat daar boven, zonder leiding of toezicht, maar hij moet dat voor een stuk coördineren.

Buiten het gezichtsveld van een aantal verantwoordelijken zijn dingen gebeurd die men had moeten weten, maar die men niet wist. Dat is heel duidelijk.

Met Vangheluwe is de frank gevallen. Dat had niemand van die man verwacht, denk ik.

Dat zijn persoonlijke bedenkingen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik kom even terug op de aanpak van meester Keuleneer.

Keuleneer werkte onder monseigneur Léonard in het Vaticaan. U vertegenwoordigde de bisschoppen. U bent het niet eens of u hebt althans heel duidelijk kritiek op de aanpak van meester Keuleneer. Hoe keken de bisschoppen dan naar de aanpak van meester Keuleneer? Was er dan ook onenigheid over die aanpak van de advocaat die aan Operatie Kelk werkte? Werd daarover gestemd in de bisschoppenconferentie? Hoe ging dat in zijn werk?

Paul Quirynen: Daar is zeker niet over gestemd. Het is geen democratie. Dat was een vaststelling. De onwrikbare houding van meester Keuleneer werd noodgedwongen aanvaard door de andere bisschoppen en door Peter Adriaenssens. Zij hadden geen vat op hem. Dat was een keuze die werd gemaakt.

Wij hebben met een aantal vrienden de kardinaal gewaarschuwd dat hij moest opletten, indien het in die richting zou voortgaan, omdat hij een heel gevaarlijk spel speelde. Men durfde daar immers niet tegen ingaan. De fout van de kardinaal op dat moment is geweest dat hij stelde dat zijn ambt voorbij was en dat hij geen aartsbisschop meer was. Hij vroeg ons de zaak te regelen. De nuntiatuur en Rome zouden het wel oplossen.

Dat is echter niet mogelijk geweest. Monseigneur Bonny heeft dat ook al deels geformuleerd. Danneels had door zijn leeftijd de kracht niet meer om opnieuw het voortouw te nemen, vooral omdat de andere aartsbisschop, Léonard, een strekking had die anders was dan de strekking van Danneels. Zij konden niet goed om met elkaar. Ideologisch hadden zij totaal andere strekkingen.

Ik verwijs nogmaals naar de film *Conclave*. Die figuren zouden een hoofdrol hebben kunnen

spelen.

Axel Weydts (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, ik besef heel goed dat ik de opdracht van de onderzoekscommissie nu even te buiten ga.

Mijnheer Quirynen, ik doe dat echter omdat u zelf een citaat hebt aangehaald uit het boek van Margot Vanderstraeten.

Ik heb alle respect voor uw persoonlijke overtuiging. U stelt echter dat uw hart eveneens uitgaat naar kardinaal Danneels en dat de kardinaal er alleen voor stond, toen de klappen moesten worden geïncasseerd. U stelde ook dat u wilde aangeven dat kardinaal Danneels deels ten onrechte met alle zonden van Israël werd beladen, hoewel hij degene was die initiatief nam en dies meer. Is dat dezelfde kardinaal Danneels die in het gesprek met de neef van monseigneur Vangheluwe, de pedobisschop, aan het slachtoffer vraagt om niet naar buiten te komen met wat hem is overkomen en om nog even te wachten? Nonkel Vangheluwe zou toch bijna met pensioen gaan.

Is dat dezelfde kardinaal die aan het slachtoffer aangeeft dat hij ook vergiffenis zou kunnen vragen? U moet het zich even inbeelden, vragen aan een slachtoffer om vergiffenis te vragen. Hebben wij het over dezelfde kardinaal Danneels?

Met alle respect voor uw persoonlijke overtuiging, als het over dezelfde man gaat, dan heb ik toch een ander sentiment aangaande die persoon.

Zoals ik echter zei, gaat dit een beetje buiten onze doelstellingen en heb ik eigenlijk maar één heel concrete vraag voor u die wel binnen de doelstellingen ligt – u mag zeker op mijn inleidende opmerking ingaan, daar niet van.

Hebt u op eender welk moment, op eender welke manier, gedurende die hele periode contact gehad met het kabinet van de minister van Justitie of met de minister van Justitie zelf? Dat is de vraag die ik u zou willen stellen.

Paul Quirynen: Absoluut niet. Wat uw tweede vraag betreft, formeel: neen. Ik weet zelfs niet wie toen minister van Justitie was. Dat was Stefaan De Clerck, denk ik. Nee, op geen enkel vlak. Nee, nee, nee, ook niet met andere politici of zo.

Ik ben aan het denken. We zijn ooit samengekomen met een aantal professoren van de KUL, die dan later de arbitrage hebben georganiseerd via de stichting Dignity, maar dat waren geen politici.

Die eerste opmerking versta ik. Dat is een persoonlijke ervaring, maar ik ga dan toch wel even schetsen wat u daar zegt. Ik herhaal dat Danneels stappen heeft willen zetten met de commissie-Adriaenssens enzovoort, maar goed, dat plan is gedwarsboomd door Operatie Kelk.

Wat is daar gebeurd met de neef van pedobisschop Vangheluwe? Ik verwijs naar het recht van antwoord. Daar schrijft meester Keuleneer exact wat daar gebeurd is. Danneels moest een lezing geven in Brugge, bij OKRA, en hij krijgt telefoon van Vangheluwe met de vraag of hij niet de tijd heeft om even met zijn familie te spreken, omdat een neef iets wil zeggen. Op dat moment – denk ik, en ik denk dat dat juist is – was hij totaal onwetend over het verleden van Vangheluwe, over de problematiek van incest of seksueel misbruik binnen die familie. Hij was daar totaal niet van op de hoogte. Hij ontmoet dan die mensen. Zij schrikken, want ze dachten dat Léonard zou komen, omdat de familie had gevraagd om te spreken met een baas van justitie, bij manier van spreken. Léonard was er niet en Danneels heeft daar heel ongelukkig gereageerd. Dat gesprek werd opgenomen – wat niet fijn is; maar goed, het werd opgenomen. Uiteindelijk werd de inhoud van die tape gepubliceerd.

Van hetgeen daar gezegd werd, heeft de kardinaal onvoorstelbaar veel spijt. Dat heeft hij mij later persoonlijk gezegd. Hij zei me dat hij dat niet had moeten zeggen, maar dat hij overdonderd was en dacht dat er nog een tweede vergadering zou komen enzovoort.

Ik begrijp uw reactie dat Danneels op dat moment best onmiddellijk naar de politie had gebeld. Dat had de juridische reactie kunnen zijn, maar in de sfeer van de kerk, met collegialiteit tussen bisschoppen, heeft hij op een andere manier geoordeeld. Dat is de verantwoordelijkheid van Danneels, niemand heeft hem raad gegeven. Hij heeft dat een beetje willen oplossen als een oudere bompas bij een familieprobleem, door het even te laten rusten, met woorden als vergeving enzovoort.

Die man was totaal onvoorbereid. Hij viel ook van zijn stoel toe hij dat verhaal hoorde, want Vangheluwe, dat weet ik uit vroegere contacten, had een goede reputatie. Iedereen viel daarvan achterover.

Dat de kardinaal toen verkeerd gereageerd heeft, met verstrekende gevolgen, is natuurlijk zijn morele verantwoordelijkheid, dat had niet mogen gebeuren.

Persoonlijk vind ik dat als men de hele loopbaan van die man, die uiteindelijk 85 is geworden,

beoordeelt op dat ene gesprek van een kwartier, men toch wel een beetje onverbiddelijk is. Hij heeft immers toch wel heel wat andere prestaties gedaan ook. Maar goed.

Maar contacten met Justitie waren er absoluut niet, geen enkel.

Axel Weydts (Vooruit): Ik dank u voor uw concrete antwoord op die laatste vraag en ook voor uw persoonlijke beschouwing.

Een collega heeft al gesproken over de samenwerking die de kerk al dan niet heeft verleend aan het gerecht om dit dossier in goede banen te laten leiden. Die samenwerking was er alleszins niet op de dag van de huiszoekingen. Dat is heel duidelijk.

De heer De Troy, destijds onderzoeksrechter, heeft hier letterlijk gezegd dat hij helemaal geen informatie kreeg en dat de kerk zei nog nooit te hebben gehoord van dossiers van seksueel misbruik. Dat werd verklaard op het moment dat de onderzoekers binnenvallen in het aartsbisschoppelijk paleis in Mechelen. Zulke uitspraken zijn toch minstens vreemd te noemen. Ik kan nog begrijpen dat men, als er een huiszoeking plaatsvindt, overdonderd is. In dit geval echter stoten de onderzoekers collectief op een muur waarbij gezegd wordt dat men helemaal niets weet van dossiers van seksueel misbruik. De onderzoekers kregen ook geen hulp. Er werd hen bijvoorbeeld aangeduid waar de dossiers zich op dat moment bevonden. Heel veel miserie had vermeden kunnen worden. De beelden van de dozen die uit de zolderkamer van het aartsbisschoppelijk paleis vliegen, staan bij ons allemaal nog op het netvlies gebrand, zoals collega Van Hecke vorige week al zei.

Paul Quirynen: Die beelden achtervolgen ons, ja.

Axel Weydts (Vooruit): Die beelden hebben zelfs nog gevolgen gehad voor de rest van het dossier. De reden is net dat de kerk op dat moment niet meewerkte. De onderzoekers hebben moeten zoeken in alle hoeken en gaten van het aartsbisschoppelijk paleis. Uiteindelijk heeft men die dossiers gevonden. Die locatie was slechts via een wenteltrapje te bereiken, het was een zeer warme dag enzovoort. Het gebrek aan medewerking van de kerk heeft mee gezorgd voor dat beeld van die dozen die door de ramen vliegen en ik ben ervan overtuigd dat dat ook een invloed had op het verdere verloop van het dossier, minstens in de perceptie ervan.

Dat de kerk beweert helemaal niets te weten van dossiers van seksueel misbruik, is natuurlijk

pertinent gelogen. Nog geen maand eerder, op 19 mei, werd de zogenaamde pastorale brief voorgelezen in alle kerken van ons land. Ik ga daaruit even citeren, omdat ik het frappant vind: "Door te zwijgen werd een voorrang gegeven aan de goede naam van het kerkelijk instituut of een kerkelijke persoon boven de waardigheid van het kind als slachtoffer. Daders kregen een nieuwe kans, terwijl slachtoffers door het leven gingen met kwetsuren die niet of nauwelijks konden genezen."

Dat is een heel duidelijke schuldbekentenis van de kerk, waarin die toegeeft niet te hebben gedaan wat men moest doen, integendeel. Voor mijn part gaat dat zelfs verder dan schuldig verzuim. Schuldig verzuim is: men ziet iets, maar men doet niets; men laat het op zijn beloop. Hier zegt de kerk duidelijk: we hebben niet alleen niet gedaan alsof we niets gezien hebben; we hebben actief de daders beschermd. Door ze over te plaatsen, door ze naar het buitenland te zenden zodat ze uit de greep van het gerecht bleven enzovoort. Dat kan men toch niet anders lezen dan een schuldbekentenis van de kerk?

Bent u het eens met mijn analyse?

Paul Quirynen: Ik weet niet wie die verklaring heeft afgelegd.

Axel Weydts (Vooruit): Het is een pastorale brief.

Paul Quirynen: Ja, die pastorale brief.

Ik weet wel dat de Bisschoppenconferentie ermee bezig was en dat alle bisschoppen van België vergaderden maar dat dat één chaos moet geweest zijn. Dat heb ik vernomen, post factum, van een of andere bisschop. Ik meen dat ze zelfs niet wisten wie de onderzoeksrechter was of wie de procureur was, enzovoort. Ze zijn voor een stuk zo levensvreemd. Ik weet niet wie die verklaring heeft afgelegd. Ik heb ze zelf nooit gezien.

Axel Weydts (Vooruit): Het is een verklaring van onderzoeksrechter De Troy himself, die op dat moment de leiding had van de huiszoekingen. Hij zei letterlijk en heeft dat ook nog eens schriftelijk bevestigd in een nota, als ik me niet vergis, dat zij geen medewerking kregen en dat men bij de kerk zei niets af te weten van dossiers. Als er bovendien op de dag zelf van de huiszoeking een bisschoppenconferentie werd gehouden en de kwestie stond als punt 5 op de agenda, dan begrijp ik de houding van de kerk – alsof men helemaal niets wist van enig dossier van seksueel misbruik – niet.

Paul Quirynen: De enige uitleg die ik kan vermoeden, is dat men wel met de kwestie bezig

was, maar dat men niet echt concrete dossiers of een catalogus had, enzovoort.

Ik kan er weinig over zeggen, want ik ken het dossier op dat vlak niet.

Greet Daems (PVDA-PTB): We hebben al een aantal keren over het werk van de heer Keuleneer gesproken. Ik zou nu graag op uw werk ingaan.

Ik citeer een artikel uit 2011: "Heel wat Belgische slachtoffers van seksueel misbruik binnen de kerk fronsen de wenkbrauwen bij het commentaar van de advocaat van de Belgische bisschoppen, Paul Quirynen. Die beweerde dat de Belgische bisschoppen en oversten in alle stilte de slachtoffers financieel zouden willen vergoeden."

Ik wil ingaan op het aspect dat de Belgische bisschoppen en oversten in alle stilte de slachtoffers financieel wilden vergoeden.

Was u daarbij betrokken en hoe ging dat in zijn werk?

Paul Quirynen: Ik heb altijd de stelling verdedigd dat we op juridisch vlak de verjaring moeten overstijgen en na de bijzondere commissie in samenwerking met het Parlement bereidwillig moesten samenwerken. We hebben dan gezegd dat effectief in daden te willen omzetten door via arbitrage een regeling uit te werken waardoor slachtoffers vergoed konden worden. Uiteindelijk is de stichting Dignity opgericht. Bij de organisatie en de structuur ervan was ik echter niet zelf betrokken. Ik heb wel aangezet om in die richting te werken. Een aantal mensen van de KUL verzorgden de organisatie ervan onder leiding van Manu Keirse, de aan de KUL verbonden rouwpsycholoog. Hij is lang voorzitter van Dignity en die commissie geweest.

Mijn bijdrage bestond erin de kerk in het algemeen ervan te overtuigen die geste te doen om de verjaring te overstijgen en ook aandacht te hebben voor slachtoffers waarvan de feiten verjaard waren, door hen op een of andere manier, niet alleen financieel, maar ook op het vlak van begeleiding, tegemoet te komen.

Een oud-collega van u, mevrouw Mia De Schampelaere, heeft daar ook heel veel werk verricht. Zij was een tijd voorzitter van het centrale opvangpunt en heeft voor een groot stuk voluntaristisch de opvang van slachtoffers georganiseerd. Belangrijk is ook dat recent een vroegere collega van u, mevrouw Joors, door Dignity werd aangesteld als officieel mandataris om verder te zoeken naar oplossingen.

Greet Daems (PVDA-PTB): U gaf aan dat het bedoeling was om de verjaring te overstijgen. U haalde vergoedingen aan en opvang van de slachtoffers. Hoe denkt u echter over een doorverwijzing naar het parket?

Paul Quirynen: Dat was evident. Na het publiek worden van heel dat dossier werden er geen dossiers binnen arbitrage behandeld waarvan de daders nog leefden. Er werden dus geen zaken behandeld die nog door het gerecht konden worden behandeld. Die zaken werden dus doorverwezen naar het parket.

Ik weet wel dat er in de media een dossier was over Sant'Egidio in Antwerpen, denk ik, waarbij een dame klaagde over de behandeling door Dignity. Men zou daar hebben gezegd dat een doorverwijzing naar het parket niet echt de meest opportune oplossing zou zijn, omdat men geen objectieve elementen had om dat te staven. Dat kan men natuurlijk interpreteren. Ik denk dat dat een goedbedoelde opmerking was en dat Manu Keirse als voorzitter toen de bedoeling had om de vrouw aan te raden met hen verder te gaan en te zoeken naar een aanvaardbare oplossing in plaats van naar het gerecht te stappen. Volgens hen zou die stap naar Justitie tot niets leiden, integendeel, misschien zelfs tot aanvullende frustraties. Ik denk dat dat een eerlijke houding was. Dat is in de media gekomen. Misschien waren er nog een aantal zaken.

De regel was echter dat zaken waarin de dader nog leefde en die niet verjaard waren recht naar Justitie gingen.

Greet Daems (PVDA-PTB): In datzelfde persartikel komt de Werkgroep Mensenrechten in de Kerk ook aan het woord.

"De Werkgroep vermoedt dat meester Quirynen, als advocaat van de Belgische bisschoppen, de slachtoffers zoveel mogelijk probeert af te raden de gerechtelijke weg te volgen, alsook hun hoop te stellen op de opvolgingscommissie van de parlementaire commissie, de zogenaamde arbitragecommissie."

Hoe reageert u daarop?

Paul Quirynen: Ik heb nooit op iemand druk uitgeoefend. Ik herhaal alleen de vaststelling dat mensen die behoorden tot het cliënteel van meester Van Steenbrugge, waaronder bijna alle leden van de Werkgroep Mensenrechten in de Kerk, heel polariserend optraden en heel argwanend stonden ten overstaan van de arbitragecommissie. Zij hebben eigenlijk hun troeven willen uitspelen in de strafprocedure

Operatie Kelk en later ook in de burgerlijke procedure, die ook op niets is uitgelopen.

Zelf heb ik echter nooit gelobbyd, naar geen enkel slachtoffer toe. Ik heb alleen gezegd aan de bisschoppen dat mensen die aanspreekbaar zijn, via de opvangpunten kunnen worden geholpen en allemaal zouden worden doorgestuurd naar Justitie, wanneer het nodig was, dan wel naar de arbitragecommissie, waar toch talloze dossiers – de aantallen kent u want die werden u meegedeeld; ongeveer 800, zeg ik uit het hoofd – behandeld werden en vergoedingen werden uitgekeerd.

De **voorzitter**: Mijnheer Quirynen, er zijn geen vragen meer.

Ik dank u voor uw aanwezigheid.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 13:46 uur.

La réunion publique de commission est levée à 13 h 46.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Paul Quirynen